

sebe, nýbrž musí věc posuzovati nestranně, ve prospěch všech účastníků, odporuje okolnost, že žalobce učinil řečený souhlas závislým na plnění majetkové výhody pro sebe, dobrým mravům. Žalovaný to v podstatě také namítal, uváděje, že žalobce nebyl jako vyrovnací správce oprávněn, by svůj souhlas k zadání prací vyrovnacímu dlužníkovi podmiňoval uvedeným způsobem. Poněvadž výše zmíněná úmluva jest podle § 879 prvý odstavec obč. zák. nicotná, nemůže z ní žalobce žádný nárok vyvozovati a nemůže se s úspěchem domáhati odsouzení žalovaného. Jen k vůli úplnosti jest ještě podotknouti, že nelze ani souhlasiti se žalobcem, pokud shledává nesprávným názor odvolacího soudu o tom, že funkce vyrovnacího správce zaniká zastavením vyrovnacího řízení, ježto prý to zákon neustanovuje. Podle § 30 vyr. řádu ustanoví vyrovnací soud z úřadu vyrovnacího správce při zahájení řízení. Z povahy věci pak plyne, že jeho funkce končí, je-li vyrovnací řízení, pro něž byl ustanoven správcem, zastaveno (§ 56 vyr. řádu) a zastavovací usnesení bylo vyvěšeno na soudní desce. Tím okamžikem, kdy se tak stalo, nastávají účinky zastavení vyrovnacího řízení, k nimž patří i zproštění funkce vyrovnacího správce. (Bartsch-Pollak, § 56 pozn. 27.) Nesejde proto ani na tom, že vyrovnací správce nebyl zvlášť vyrozuměn o zastavení vyrovnacího řízení.

Čís. 10868.

Navrhl-li odvolatel v odvolání změnu rozsudku prvního soudu, po případě jeho zrušení, odvolací soud pak zrušil rozsudek prvního soudu a nařídil mu, by dále ve věci jednal, není odvolatel oprávněn k rekursu do zrušovacího usnesení odvolacího soudu.

Proti nároku na náhradu škody, jež stihla žalobce tím, že nastala evikce, že mu pachtovní užívání spachtovaných nemovitostí bylo vinou žalovaného znemožněno, nemůže žalovaný namítati podle § 1052 obč. zák., že žalobce nezaplatil dosud úplně pachtovné.

Okolnost, zda pachtýř nemohl utrpěti škodu proto, že jsa insolventním nemohl docíliti hospodářského výtěžku (tím méně normálního výtěžku), nemohou soudy posouditi podle své zkušenosti na základě předpisu § 273 c. ř. s., nýbrž zodpovědění této námítky může se státi jen na základě posudku znalců hospodářů o tom, zda a jaký vliv může míti insolvence pachtýřova na jeho schopnost docíliti výtěžek z hospodářství a zda mohl bez peněz řádně obhospodařovati spachtované dvory a s jakým úspěchem a zda a pokud okolnost ta odůvodňuje snížení smluvní pokuty. Při zrušení pachtovního poměru a určování náhrady škody tím způsobené, musí se určití pravděpodobný budoucí výdělek v hospodářství pro nejbližší léta jako podklad pro případné snížení smluvní pokuty.

(Rozh. ze dne 13. června 1931, R I 312/31.)

Žalovaní spachtovali roku 1920 od bývalého vlastníka velkostatku S. dvory na dobu dvanácti let do 28. února 1933. Mezi propachtovatelem a

žalovanými bylo ujednáno, že přenechání užívání pachtovaných dvorů v celku nebo jednotlivých částí nebo postoupení práv pachtovních ohledně těchto objektů třetí osobě bez svolení propachtovatele jest pokládati za porušení smlouvy, pro něž lze žádati okamžité úplné zrušení smlouvy a okamžité vrácení propachtovaných objektů, ovšem za předpokladu, že pronajímatel těchto objektů prohlásí notářským osvědčením pachtovní smlouvu za zrušenou a od toho času, kdy takové notářské osvědčení bylo učiněno, pokládá se pachtovní smlouva beze vší výpovědi za zaniklou a pronajímatel jest oprávněn žádati u soudu za vrácení propachtovaných dvorů. Podle tržkové smlouvy ze dne 12. ledna 1925 přešly spachtované dvory do vlastnictví manželů J-ových, žalovaní pak v červenci 1925 postoupili žalobci veškerá svá pachtovní práva ohledně obou dvorů spolu s inventářem a zásobami. Žalovaní se zavázali žalobci pro případ, že by nynější vlastník převod pachtu na žalobce neuznal a jemu pacht ten až do 1. března 1933 za podmínek pachtovní smlouvy žalovaných a jejího dodatku vykonávati a úrodu sklízeti znemožnil, nahraditi veškerou škodu, kterou by utrpěl z pachtu takto zmařeného a po případě spory o pacht ten vedenými, jakož i ztrátu na ušlém zisku, a to za celé období od 6. srpna 1925 do 1. března 1933, nejméně ve výši hotové částky 600.000 Kč. Manželé J-ovi prohlásili napotom postoupení pachtovních práv žalovanými žalobci za porušení smlouvy, zrušili notářským osvědčením pachtovní smlouvu z roku 1920, vysoudili vyklizovací spory proti žalovaným a žalobce byl následkem toho uznán povinným vykliditi dvory. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se na žalovaných zaplacení 600.000 Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl. Důvody: První soud dospěl podle svých skutkových zjištění k závěru, že případ, že žalobci přísluší proti žalovaným nárok na náhradu, byl by zásadně dán; bere také za prokázáno, že žalobci ze zmaření pachtu vzešla újma. Zamítá však žalobu proto, že žalobce nesplnil proti žalovaným všechny své závazky. Z přejímací ceny 750.000 Kč že zaplatil jen 650.000 Kč; na zbývajících 100.000 Kč že vydal směnku. Byl žalován a odsouzen. Přišed do vyrovnání zaplatil jen první vyrovnací kvotu 6.000 Kč; další splátky nedodržel, čímž obživla pohledávka nynějších žalovaných na celý nedoplatek. Poněvadž žalobce tento dluh nezaplatil a ani v žalobě k plnění se nenabídl, že nemůže se sám dovolávati svých práv ze smlouvy. Právem napadá odvolatel tento názor prvního soudu. I když nelze přisvědčiti ke všem vývodům odvolatelovým, jimiž se snaží dovoditi, že v souzeném případě nelze vůbec použiti předpisu § 1062 pokud se týče 1052 obč. zák., jest proti onomu názoru prvního soudu uvésti toto: I kdyby bylo stanovisko prvního soudu jinak správné, nemohla by okolnost, že se žalobce nenabídl v žalobě ke vzájemnému plnění, vésti k zamítnutí žaloby vůbec, nýbrž nejvýše pro tentokráte. Než nedostatek takovéto nabídky nemá — nejde-li o vzájemné plnění, jež se podle úmluvy má státi předem — v zápětí zamítnutí žaloby, nýbrž důsledkem jeho může býti jen, že stranu žalovanou jest odsouditi k plnění zažalovaného nároku proti

tomu, že žalobce současně splní svůj vzájemný závazek, po případě, že stranu žalovanou jest odsouditi k zaplacení zažalovaného peníze po srážce namítané vzájemné a k započtení způsobilé pohledávky. Na tomto stanovisku byli patrně i žalovaní, ani v žalobní odpovědi namítali proti žalobnímu nároku směnečnou vzájemnou pohledávku 100.000 Kč. Od této námítky však žalovaní upustili již při prvním sporném jednání dne 23. srpna 1927 s odůvodněním, že oněch 100.000 Kč bylo postoupeno právnímu zástupci žalovaných Dr. Sch-ovi. Pak ale nemohou se žalovaní, nejsouce již věřiteli žalobcovými (§§ 1392 a 1396 obč. zák.), domáhati toho, by žalobce onen směnečný peníz zaplatil jim, a tak splnil proti nim svůj vzájemný závazek. Aby žalobce uznán byl povinným zaplatiti onen peníz Dr. Sch-ovi, žalovaní nenavrhli a neuvedli ani přesnou nynější výši dluhu, a jeho příslušenství. Ostatně může — nemá-li zadržovací právo vésti k chikanám — i při vzájemných závazcích zadržovací právo býti vykonáno jen v příslušném poměru vzájemných plnění, takže při vzájemných závazcích peněžitých lze zadržovati jen tolik, kolik jest třeba ke krytí vzájemného závazku. Odůvodnění napadeného rozsudku nasvědčuje však tomu, že první soud, třeba že nestanoví přesně výši škody žalobcovy, pokládá újmu žalobcovu za vyšší, než onen nedoplatek směnečného dluhu. Z toho co uvedeno, vyplývá, že žalovaným nelze přiznati zadržovací právo podle § 1052 obč. zák., a nemůže proto obstáti důvod, z něhož první soud žalobu zamítl. Zřejmě v důsledku svého odchylného názoru nezjistil první soud přesně výši škody žalobcovy. Uvádí jen, že podle § 273 c. ř. s. stanoví cenu ušlého zisku v letech 1927—1933 přibližně asi na 150.000 Kč, a dovozuje, že žalobce mohl by nejvýše tuto náhradu požadovati. Právem vytýká odvolatel, že použití § 273 c. ř. s. při stanovení výše ušlého zisku za léta 1927—1933 nebylo v souzeném případě na místě. I když jest obecně známo, že v posledních letech nastaly v ceně zemědělských produktů značné změny v neprospěch zemědělců, nelze u soudce předpokládati tolik odborných znalostí a zkušeností, by mohl sám spolehlivě posouditi účinek poklesu cen na jednotlivé hospodářství po celou řadu let, a to i pro léta budoucí, od roku 1927 do 1933. Jde o otázku velmi složitou. Poměry hospodářské a ceny plodin na trhu domácím i mezinárodním podléhají stálým změnám. V úvahu mohou přicházeti po případě i zvláštní poměry určitého kraje nebo místa, způsob hospodaření na tom kterém statku (hospodářství jen polní, výkrm dobytka, mlékařství), poměry povětrnostní v tom kterém roce, změny ve výši rezie a pod. Okolnosti takové a vliv jejich na hospodářství dovedou posouditi jen osoby, jež zjevy ty a účinky jejich bezprostředně a stále sledují, totiž znalci z oboru hospodářství. Důkaz jimi lze, je-li ho třeba, připustiti i z úřadu. V souzeném sporu byli sice znalci z oboru hospodářství slyšeni, avšak jen o poměrech v letech 1926—1929, nikoli však také o možnosti (pravděpodobnosti) zisku nebo ztráty v letech následujících (1930—1933). Aby znalci mohli podati spolehlivý posudek, je třeba otázku škody a ušlého zisku v jednotlivých letech vzíti podrobněji na přetřes. Z toho, co uvedeno, plyne, že spor není zralý k rozhodnutí, nýbrž že potřebuje doplnění (§ 496 čís. 2 c. ř. s.).

Nejvyšší soud odmítl rekurs žalobců, rekursu žalovaných nevyhověl.

Důvody:

Žalobce navrhl v odvolání změnu rozsudku prvního soudu, po případě jeho zrušení pro vadnost a neúplnost řízení. V rekursu proti zrušovacímu usnesení stěžuje si žalobce jednak proti právnímu názoru vyslovenému odvolacím soudem, že žalovaní jsou povinni zaplatiti žalobci jen skutečnou škodu a nikoli škodu nejméně ve výši 600.000 Kč, jak bylo zapláno v postupní a záruční listině ze dne 6. srpna 1925, a vytýká vzhledem k tomu zbytečnost nařízeného důkazu znaleckého vůbec, zejména však z důvodu, že nejistotu ohledně výše škody v příštích letech nebude lze odstraniti ani nařízeným doplněním a že jest tudíž spor zralým již nyní k rozhodnutí a měl býti ve věci samé rozhodnut po předchozím určení výše škody podle § 273 c. ř. s. Navrhuje, by usnesení odvolacího soudu bylo zrušeno a mu bylo nařízeno, by rozhodl ve věci samé. Odvolací soud vyhověl, zrušiv rozsudek prvního soudu a nařídil doplnění řízení k vůli zjištění výše škody za léta 1927—1933 za přibrání znalců, žalobcovu eventuelnímu návrhu odvolacímu, který vytýkal prvnímu soudu, že neměl k určení výše škody použití předpisu § 273 c. ř. s., poněvadž tu není předpokladů předpisu toho. An odvolací soud žalobcovu odvolání v tomto směru vyhověl, nepřísluší mu nyní proti rozhodnutí tomu rekurs (rozh. 7717 sb. n. s.). Jest tedy rekurs žalobcův nepřipustný a bylo jej proto odmítnouti.

Nelze však vyhověti ani rekursu žalovaných. Podle § 1052 obč. zák. musí ten, kdo chce žalovati na odevzdání věcí, předem splniti svou smluvní povinnost nebo aspoň býti hotov ji splniti. Předpis ten nedopadá však, žaluje-li se o náhradu škody; tu nejde o odevzdání věcí ve smluvní užívání, jak § 1052 obč. zák. má na mysli. Neplatí tu tedy předpis o plnění z ruky do ruky. Nemůže proto ten, kdo je zavázán k náhradě škody, žádati zamítnutí žaloby z důvodu, že žalobce dosud nesplnil svou smluvní povinnost, která byla předpokladem odevzdání věcí. Nemohou proto žalovaní proti nároku na náhradu škody, jež žalobce stihla tím, že nastala evikce, že mu pachtovní užívání zpachtovaných dvorů bylo vinou žalovaných nynějšími vlastníky odňato, namítati podle § 1052 obč. zák., že žalobce nezaplatil dosud úplně pachtovné. Tu není odůvodněn ani návrh na odsouzení žalovaných k zaplacení náhrady škody žalobci jen proti současnému doplacení pachtovného (žalobcem žalovaným), neboť podmínky § 1052 obč. zák. tu vůbec nedopadají, nýbrž žalovaným by příslušela jen námitka započtení vzájemnou pohledávkou nedoplatku pachtovného, ovšem předpokládajíc, že tato pohledávka nedoplatku pachtovného jest vzájemnou, čemuž tak není, ana byla, jak nesporno, postoupena žalovanými Dr. Sch-ovi a následkem toho žalovaní upustili od námítky započtení. Rekurs žalovaných jest však přece z části odůvodněn, aniž však okolnost ta může míti vliv na výrok zrušovacího usnesení. Žalovaní uplatňovali již v žalobní odpovědi i ve sdělení odvolacím, že ža-

lobce nemohl utrpěti škodu proto, že jsa insolventním nemohl docílit hospodářského výtěžku, tím méně normálního výtěžku, jak jej znalci při normálním hospodaření předpokládali. Nelze však přisvědčiti stěžovatelům, že by okolnost tuto, kterou se nižší soudy nezabývaly, mohly soudy posouditi podle své zkušenosti na základě předpisu § 273 c. ř. s., nýbrž naopak i zodpovědění této námítky žalovaných může se státi jen na základě posudku znalců hospodářů o tom, zda a jaký vliv pachtýřova insolvence může mít na jeho schopnost docílit výtěžku z hospodářství a zda mohl bez peněz řádně obhospodařovati zpachtované dvory a s jakým úspěchem a zda a pokud okolnost ta odůvodňuje snížení smluvní pokuty. Bude na prvním soudě, by předem zjistil tuto okolnost na základě znaleckého důkazu, a teprve, kdyby dospěl k přesvědčení, že pachtýřova insolvence neměla rozhodný vliv na jeho výdělečnou možnost obhospodařování dvorů, by provedl též znalecký důkaz odvolacím soudem nařízený, který pokládá i nejvyšší soud za potřebný z důvodů druhým soudem naznačených, k čemuž se vzhledem k vývodům rekursu dodává, že, i pokud se týče výdělku budoucího, mohou jej na základě daných okolností a všeobecných hospodářských poměrů spíše posouditi znalci na základě svých odborných zkušeností, než soud pomocí pouhého předpisu § 273 c. ř. s. Nejvyšší soud nesdílí názor rekursu, že pravděpodobný budoucí výdělek z hospodářství pro nejbližší roky nelze vůbec určit, naopak při zrušení poměru pachtovního a určování náhrady škody tím způsobené musí se určit, by byl podkladem pro případné snížení smluvní pokuty, a nelze nárok takový jako předčasný zamítnouti. Zrušovací usnesení odvolacího soudu jest tedy odůvodněno nejen z důvodů odvolacím soudem vytknutých, nýbrž i z dalšího důvodu svrchu zmíněného. Nemohl proto mít úspěch ani rekurs žalovaných.

Čís. 10869.

Žádá-li žalobce podle čtvrtého odstavce § 235 c. ř. s. jiný předmět neb interese místo předmětu původně žádaného, musí doličiti nejen právní důvod původní žaloby, nýbrž i důvod, proč nyní místo předmětu původně žádaného žádá interese, pokud se týče jiný předmět. V té příčině bude změnou dotčen i původní žalobní důvod. Nejde tu však o změnu právního základu žaloby, nýbrž jen o neodvratný důsledek změny žalobního předmětu. Věcnou účelnost a odůvodněnost změny žalobního předmětu lze řešiti až při rozhodnutí ve věci samé. Změnu žaloby netřeba prohlásiti již při prvním roku.

(Rozh. ze dne 13. června 1931, R I 446/31.)

Žalující společnost domáhala se v žalobě proti žalovaným výroku, že jsou povinni dáti vlastním nákladem vymazati právo zástavní, zaznamenané pro pohledávku československého státu (finanční správy) na dávce z majetku za Olgu K-ovou ve výši 20.000 Kč. Při ústním jednání změnila žalující strana žalobní prosbu v ten způsob, by žalovaní byli uznáni po-